

บทสรุป

ข้อพิพาทในการซื้อหรือขายหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์นั้น อาจเป็นข้อพิพาทที่เกิดจากการกระทำของสมาชิกซึ่งปฏิบัติหน้าที่นายหน้าซื้อหรือขายหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ หรือเกิดจากการกระทำของลูกค้ำที่มีคำสั่งซื้อหรือขายหลักทรัพย์โดยผ่านสมาชิกก็ได้ โดยข้อพิพาทดังกล่าวอาจแยกตามลักษณะคู่พิพาทออกได้เป็น 2 กรณี คือ ข้อพิพาทระหว่างสมาชิกกับลูกค้ำของสมาชิกและข้อพิพาทระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง ซึ่งการพิจารณาข้อพิพาทเหล่านั้นจำเป็นต้องอาศัยข้อเท็จจริงและเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายหลักทรัพย์เป็นเกณฑ์ เพื่อนำมาปรับใช้กับหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจหลักทรัพย์ของสมาชิกหรือการซื้อหรือขายหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ หรือหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ตามที่กฎหมายหรือที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด

ข้อพิพาทดังกล่าวอาจมีวิธีการระงับได้หลายวิธี เช่น วิธีไกล่เกลี่ย, หรือวิธียื่นคำฟ้องต่อศาล เป็นต้น แต่วิธีการดังกล่าวอาจไม่เหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นกับหรือเกี่ยวข้องกับการซื้อขายหลักทรัพย์ได้ กล่าวคือ การใช้วิธีไกล่เกลี่ยข้อพิพาทซึ่งเป็นวิธีที่ต้องอาศัยบุคคลฝ่ายที่สามให้เข้ามาช่วยไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เพื่อให้คู่พิพาทตกลงกันได้โดยไม่ต้องใช้กระบวนการทางวิธีพิจารณาความอันจะมีผลให้ข้อพิพาทนั้นยุติลงได้รวดเร็วขึ้น มีข้อเสียคือ ถ้าคู่พิพาทฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ยินยอมปฏิบัติตามความเห็นของผู้ไกล่เกลี่ยแล้ว คู่พิพาทอีกฝ่ายย่อมไม่อาจนำความเห็นของผู้ไกล่เกลี่ยมาขอให้ศาลบังคับได้ วิธีนี้ความเห็นของผู้ไกล่เกลี่ยจึงไม่มีผลผูกพันคู่พิพาท ส่วนวิธียื่นคำฟ้องต่อศาลซึ่งเป็นวิธีที่รัฐกำหนดขึ้นมาโดยผู้พิพากษาซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐจะเป็นผู้พิจารณาตัดสินคดีภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดขึ้นมา และคำพิพากษาที่ศาลได้ตัดสินแล้วนั้นจะมีผลผูกพันคู่พิพาททุกฝ่าย หากคู่พิพาทฝ่ายใดไม่พอใจคำตัดสินของศาลชั้นต้นแล้วก็อาจยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาตามลำดับได้ วิธีนี้อาจไม่เหมาะสมกับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากหรือเกี่ยวเนื่องกับการซื้อขายหลักทรัพย์ได้ เนื่องจากโดยลักษณะข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากหรือเกี่ยวเนื่องกับการซื้อหรือขายหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จะมีหลักทรัพย์เป็นวัตถุแห่งข้อพิพาทและหลักทรัพย์นั้นจะมีมูลค่าที่เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา การดำเนินกระบวนการพิจารณาภายใต้กฎหมายวิธีพิจารณาความโดยเคร่งครัด ซึ่งทำให้การพิจารณาคดีนั้นต้องใช้เวลานานเกิน

ควรมีอำนาจทำให้คู่พิพาทได้รับความเสียหายจากมูลค่าหลักทรัพย์ที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ นอกจากนี้การพิจารณาข้อพิพาทดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการพิจารณาและชี้ขาดโดยบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์เกี่ยวกับหลักเกณฑ์และระบบการซื้อหรือขายหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ด้วย เพื่อให้การพิจารณาข้อพิพาทนั้นเป็นไปโดยถูกต้องและให้ความยุติธรรมแก่คู่พิพาททั้งสองฝ่าย แต่วิธียื่นคำฟ้องต่อศาลนั้นเป็นวิธีที่ไม่ให้โอกาสบุคคลที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทเลือกบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านให้เข้ามาพิจารณาและตัดสินข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้ โดยการพิจารณาและตัดสินข้อพิพาทนั้นต้องกระทำโดยผู้พิพากษาซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น

เมื่อวิธีการดังกล่าวมีข้อเสียดังที่กล่าวข้างต้น จึงได้นำเสนอวิธีการระงับข้อพิพาทอื่นที่มีความเหมาะสมซึ่งจะนำมาใช้กับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากหรือเกี่ยวเนื่องกับการซื้อขายหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ โดยได้นำเสนอวิธีอนุญาโตตุลาการขึ้นมาพิจารณา วิธีอนุญาโตตุลาการนั้นเป็นวิธีที่บุคคลภายนอกที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เฉพาะด้านซึ่งได้รับการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งจากคู่พิพาทหรือตามวิธีที่คู่พิพาทตกลงกันหรือตามวิธีที่กฎหมายกำหนด ให้เข้ามาทำการพิจารณาและชี้ขาดข้อพิพาท โดยขอบเขตอำนาจของอนุญาโตตุลาการในการพิจารณาและชี้ขาดข้อพิพาทนั้นจะเป็นไปตามข้อตกลงของคู่พิพาทและตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ส่วนวิธีพิจารณาและชี้ขาดข้อพิพาทซึ่งมีลักษณะเป็นระบบเอกชนนั้นจะให้เสรีภาพแก่คู่พิพาทที่จะตกลงกันในเรื่องวิธีพิจารณาความ โดยรัฐจะคอยช่วยเหลือให้การอนุญาโตตุลาการเป็นไปด้วยดีและหลีกเลี่ยงการแทรกแซงโดยไม่จำเป็น กรณีนี้จึงมีผลให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการนั้นมีลักษณะไม่เป็นทางการ โดยจะเน้นหลักการความเท่าเทียมกันในระหว่างคู่พิพาทเป็นเกณฑ์ ประกอบกับข้อพิพาทที่ยื่นต่ออนุญาโตตุลาการนั้นจะยุติเมื่ออนุญาโตตุลาการมีคำชี้ขาดและคู่พิพาทไม่อาจยื่นอุทธรณ์คำชี้ขาดนั้นเพื่อขอให้มีการทบทวนการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการได้ การใช้วิธีอนุญาโตตุลาการจึงทำให้ข้อพิพาทยุติลงได้รวดเร็ว และคู่พิพาทเสียเวลา ค่าใช้จ่ายและค่าทนายความน้อยกว่าวิธีทางศาล นอกจากนี้การระงับข้อพิพาทวิธีนี้ยังให้โอกาสคู่พิพาทมีสิทธิเลือกบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ทางด้านธุรกิจหลักทรัพย์และระบบการซื้อหรือขายหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ให้เข้ามาพิจารณาและชี้ขาดข้อพิพาทได้อันจะมีผลให้การพิจารณาและชี้ขาดข้อพิพาทนั้นมีความถูกต้องและเกิดความยุติธรรมแก่คู่พิพาททุกฝ่ายได้ รวมทั้งคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการยังมีผลผูกพันคู่พิพาททุกฝ่ายด้วย หากคู่พิพาทฝ่ายที่ได้รับ

คำชี้ขาดให้แพ้คดีไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการแล้ว คู่พิพาทอีกฝ่ายย่อมสามารถร้องขอให้ศาลทำการบังคับคำชี้ขาดนั้นได้ ดังนั้น การนำเอาวิธีอนุญาโตตุลาการมาใช้กับการระงับข้อพิพาทในการซื้อขายหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จึงย่อมเกิดประโยชน์แก่คู่พิพาททุกฝ่าย ไม่ว่าในเรื่องค่าใช้จ่าย เวลา และความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นซึ่งจะมีน้อยกว่าวิธีทางศาล รวมทั้งความถูกต้องและความเที่ยงธรรมที่จะได้รับการพิจารณาข้อพิพาทและชี้ขาดโดยอนุญาโตตุลาการที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ทางด้านธุรกิจหลักทรัพย์และระบบการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ด้วย

ส่วนอนุญาโตตุลาการที่จะนำมาใช้กับการระงับข้อพิพาทในการซื้อหรือขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์นั้น อาจมีได้ทั้งในรูปแบบที่เป็นสถาบัน (Institutional Arbitration) และที่ทำกันเองเฉพาะกิจ (Adhoc Arbitration) โดยในการศึกษานี้ได้มุ่งพิจารณาการอนุญาโตตุลาการที่เป็นสถาบันโดยเฉพาะการอนุญาโตตุลาการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจัดตั้งขึ้น ซึ่งการที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจัดตั้งสถาบันอนุญาโตตุลาการขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการซื้อหรือขายหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เนื่องจากการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการซื้อหรือขายหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์นั้นเป็นงานที่อยู่ในความรับผิดชอบโดยตรงของตลาดหลักทรัพย์ในฐานะองค์กรกำกับดูแลตนเองตามแนวทางที่สหพันธ์ตลาดหุ้นนานาชาติ (FIBV) กำหนดขึ้น ในลักษณะเดียวกับองค์กรกำกับดูแลตนเองในประเทศอื่น เช่น ตลาดหลักทรัพย์นิวยอร์กประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น นอกจากนี้ หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการซื้อหรือขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ซึ่งเป็นมูลพิพาทระหว่างคู่พิพาทนั้นเป็นหลักเกณฑ์ที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนดขึ้นมาโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ด้วยการที่ตลาดหลักทรัพย์จะเข้ามาดูแลโดยการจัดตั้งสถาบันเพื่อระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจึงย่อมเกิดผลดีแก่คู่พิพาทและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งยังเป็นแนวทางในการหามาตรการใด ๆ ขึ้นมาเพื่อป้องกันมิให้ข้อพิพาทในลักษณะเดียวกันเกิดขึ้นมาอีกด้วย

โดยเหตุที่บทบาทของตลาดหลักทรัพย์ในการแก้ไขข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากหรือเกี่ยวเนื่องกับการซื้อหรือขายหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์โดยวิธีอนุญาโตตุลาการมีความสำคัญดังที่กล่าวข้างต้น จึงได้มีการออกพระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2517 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2527 ข้อ 31 ทวิและข้อ 31 ตรี ขึ้นมา โดยได้กำหนดให้อำนาจตลาดหลักทรัพย์จัดตั้งคณะอนุญาโตตุลาการเพื่อพิจารณาและชี้ขาดข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายหลักทรัพย์ได้ แต่จำกัด

อำนาจพิจารณาไว้เฉพาะการชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์ระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง เท่านั้น ต่อมาได้มีการออกพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ขึ้นมาใช้บังคับแทนพระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2517 ดังกล่าว และได้กำหนดส่วนที่ 5 ว่าด้วยการชี้ขาดข้อพิพาทเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ มาตรา 201 ถึงมาตรา 203 ขึ้นมา โดยกำหนดเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการแต่งตั้งคณะอนุญาโตตุลาการ และขอบเขตของข้อพิพาทที่อนุญาโตตุลาการมีอำนาจพิจารณาเท่านั้น กล่าวคือ ได้กำหนดให้คณะอนุญาโตตุลาการประกอบด้วยประธานอนุญาโตตุลาการที่มาจากการแต่งตั้งของคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์ และอนุญาโตตุลาการที่มาจากการแต่งตั้งจากคู่พิพาทอีกฝ่ายละหนึ่งคน โดยให้มีอำนาจในการพิจารณาและชี้ขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากหรือเกี่ยวเนื่องกับการซื้อหรือขายหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ได้ไม่ว่าข้อพิพาทระหว่างสมาชิกด้วยกันเองหรือระหว่างสมาชิกกับลูกค้าของสมาชิก ส่วนการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการทำคำชี้ขาดนั้น ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ได้กำหนดรายละเอียดไว้ โดยกำหนดแต่เพียงให้นำกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการมาใช้บังคับโดยอนุโลมเท่านั้น

ส่วนการระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายหลักทรัพย์ของตลาดหลักทรัพย์ต่างประเทศ เช่น ตลาดหลักทรัพย์นิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นได้กำหนด New York Constitution & Rule หมวด Arbitration Rule 600 - 627 ขึ้นมา โดยกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการไว้โดยละเอียด โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวได้กำหนดแยกตามลักษณะคู่พิพาทได้เป็น 2 กรณี คือ (1) กรณีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง กับ (2) กรณีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างสมาชิกกับลูกค้าของสมาชิก โดยหลักเกณฑ์การอนุญาโตตุลาการดังกล่าวมีลักษณะแตกต่างกันบางเรื่อง เช่น การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ กล่าวคือ กรณีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างสมาชิกกับลูกค้าของสมาชิกแล้ว อนุญาโตตุลาการที่จะมาทำหน้าที่พิจารณาและชี้ขาดข้อพิพาทนั้นจะมาจากการแต่งตั้งของ Director of Arbitration ซึ่งเป็นพนักงานที่ได้รับแต่งตั้งจากประธานคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์ให้มาปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารงานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทในการซื้อขายหลักทรัพย์ ในการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการขึ้นมาเพื่อทำการพิจารณาและชี้ขาดข้อพิพาทนั้นมีเงื่อนไขว่าอนุญาโตตุลาการส่วนใหญ่ต้องเป็นบุคคลที่มาจากกลุ่มสาธารณชน โดยข้อบังคับดังกล่าวจะกำหนดลักษณะบุคคลที่ถือว่ามาจากสาธารณชนหรือมาจากธุรกิจหลักทรัพย์ไว้ แต่กรณีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างสมาชิกด้วยกันเองนั้น คณะอนุญาโตตุลาการจะประกอบด้วยสมาชิกของตลาดหลักทรัพย์, สมาชิกสมทบทั้งที่เคยเป็นในอดีตและที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และเจ้าหน้าที่ของบริษัทสมาชิกของ

ตลาดหลักทรัพย์ซึ่งไม่ได้เป็นกรรมการของคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์ที่ได้รับการแต่งตั้งจากประธานคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์ เป็นต้น ส่วนการดำเนินการใด ๆ ในชั้นอนุญาโตตุลาการ เช่น การเริ่มคดี, การคัดค้านการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ, การดำเนินกระบวนการพิจารณา ตลอดจนการทำคำชี้ขาดนั้นจะมีลักษณะเหมือนกันทั้งในข้อพิพาทระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง และข้อพิพาทระหว่างสมาชิกกับลูกค้าของสมาชิก เช่น กำหนดให้มีจำนวนอนุญาโตตุลาการที่จะทำหน้าที่พิจารณาและชี้ขาดข้อพิพาทขึ้นกับจำนวนทุนทรัพย์ในข้อพิพาทเป็นเกณฑ์, กำหนดให้คำชี้ขาดเปิดเผยต่อสาธารณชน หรือกำหนดห้ามอุทธรณ์คำชี้ขาด เป็นต้น

ส่วนตามหลักเกณฑ์การระงับข้อพิพาทตามหลักเกณฑ์ของสมาคมธุรกิจหลักทรัพย์ประเทศอังกฤษ นั้น ได้แยกการระงับข้อพิพาทออกตามลักษณะคู่พิพาทเป็น 2 กรณี คือกรณีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างสมาชิกด้วยกันเองนั้น สมาคมธุรกิจหลักทรัพย์ได้จัดตั้งหน่วยงานพิจารณาข้อพิพาท (TSA's tribunal) ขึ้นมา โดยให้อยู่ภายใต้การดูแลของฝ่ายควบคุมและกำกับสมาชิก (Enforcement Committee) เพื่อทำหน้าที่ควบคุมและกำกับการดำเนินงานของสมาชิกให้เป็นไปตามวินัยสมาชิกตามที่ TSA กำหนดขึ้น และได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการกับสมาชิกที่ฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ที่ TSA กำหนดไว้ด้วย ส่วนกรณีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างสมาชิกกับลูกค้าของสมาชิกนั้น สมาคมธุรกิจหลักทรัพย์ได้จัดตั้งสำนักงานพิจารณาคำร้อง (a complaints bureau) ขึ้นมาเพื่อให้บริการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการในข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ซึ่งการดำเนินกระบวนการอนุญาโตตุลาการจะแยกออกเป็น 2 ลักษณะตามจำนวนทุนทรัพย์ คือ (1) ถ้าข้อพิพาทมีทุนทรัพย์เท่ากับ 25,000 หรือน้อยกว่านั้นการระงับข้อพิพาทจะเป็นไปตามข้อกำหนดอนุญาโตตุลาการเกี่ยวกับผู้บริโภค (Consumer arbitration scheme) หรือ (2) ถ้าข้อพิพาทมีทุนทรัพย์เท่ากับหรือมากกว่า 25,000 การระงับข้อพิพาทจะเป็นไปข้อกำหนดอนุญาโตตุลาการแบบสมบูรณ์ (Full arbitration scheme)

จากการพิจารณาหลักเกณฑ์การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 เปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ของตลาดหลักทรัพย์นิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา และหลักเกณฑ์ของสมาคมธุรกิจหลักทรัพย์ (TSA) ประเทศอังกฤษ แล้ว พบว่าหลักเกณฑ์การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการตามพระราชบัญญัติดังกล่าว

มีความไม่เหมาะสมกับข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ดังต่อไปนี้

1. ตามที่พระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้สิทธิคู่พิพาทอาจยื่นคำร้องต่อตลาดหลักทรัพย์ เพื่อให้มีการชี้ขาดข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการได้นั้น กรณีนี้อาจมีผลให้คู่พิพาทที่เป็นสมาชิกของตลาดหลักทรัพย์เลือกวิธีการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากหรือเกี่ยวเนื่องกับการซื้อขายหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ด้วยวิธีการอื่นนอกเหนือจากวิธีการอนุญาโตตุลาการที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนดขึ้นมาได้ อันจะเป็นการขัดต่อนโยบายของตลาดหลักทรัพย์ในการตรวจสอบและควบคุมวินัยสมาชิกในการปฏิบัติหน้าที่เป็นนายหน้าหรือตัวแทนในการซื้อขายหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ได้

2. ตามที่พระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้คณะอนุญาโตตุลาการที่จะพิจารณาและชี้ขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากหรือเกี่ยวเนื่องกับการซื้อขายหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ประกอบด้วยอนุญาโตตุลาการในจำนวนที่แน่นอนคือ จำนวน 3 คนนั้น อาจทำให้คู่พิพาทในข้อพิพาทในการซื้อขายหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่มีทุนทรัพย์จำนวนน้อยและไม่มี ความซับซ้อนต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในค่าปฎิการอนุญาโตตุลาการจำนวนมากซึ่งอาจเป็นจำนวนที่มากกว่าทุนทรัพย์ในข้อพิพาทนั้นเอง รวมทั้งอาจมีปัญหาในเรื่องการนัดหมายวันและเวลาในการพิจารณาข้อพิพาทของอนุญาโตตุลาการแต่ละคนได้ อันจะทำให้คู่พิพาทต้องเสียเวลาเนิ่นนานเกินควรซึ่งจะเป็นผลเสียต่อคู่พิพาททุกฝ่ายได้

3. ตามที่พระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้ประธานอนุญาโตตุลาการมาจากการแต่งตั้งจากคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์นั้นย่อมเป็นการไม่เหมาะสม เนื่องจากคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์ซึ่งเป็นผู้แต่งตั้งประธานอนุญาโตตุลาการนั้นประกอบด้วยบุคคลส่วนใหญ่ที่อยู่ในแวดวงธุรกิจหลักทรัพย์เช่นเดียวกับสมาชิกคู่พิพาท กรณีดังกล่าวจึงอาจมีผลให้คู่พิพาทฝ่ายที่เป็นลูกค้ายของสมาชิกอาจเกิดความไม่มั่นใจในความเป็นกลางและความเป็นอิสระของประธานอนุญาโตตุลาการที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นมาด้วยวิธีการดังกล่าวได้

4. ตามที่พระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้การพิจารณาของอนุญาโตตุลาการเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการโดยอนุโลม และตามกฎหมายว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการนั้นมิได้กำหนดกระบวนการพิจารณาในชั้นอนุญาโตตุลาการไว้โดยชัดเจนนั้น กรณีนี้อาจเกิดความไม่แน่นอนในการเตรียมคดีของคู่พิพาท รวมทั้งอาจทำให้คู่พิพาทฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดประวิงเวลาในการดำเนินกระบวนการพิจารณาข้อพิพาทขึ้นได้

5. ตามที่พระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้สำนักกฎหมายว่าด้วยการอนุญาตตุลาการมาใช้ในการพิจารณาของอนุญาตตุลาการในการซื้อขายหลักทรัพย์โดยอนุโลม ซึ่งมีผลให้อนุญาตตุลาการตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ไม่อาจดำเนินการออกหมายเรียกพยานหรือบุคคลใดมาให้การหรือส่งเอกสารหรือวัตถุใด ๆ ได้เอง แต่ต้องร้องขอต่อศาลให้ดำเนินการดังกล่าวแทนนั้น อาจทำให้เกิดความไม่สะดวกและความล่าช้าในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นอนุญาตตุลาการ ไม่ว่าจะในข้อพิพาทระหว่างสมาชิกด้วยกันเองหรือระหว่างสมาชิกกับลูกค้าของสมาชิกได้

6. ในการทำคำชี้ขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากการซื้อหรือขายหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ระหว่างสมาชิกกับลูกค้าของสมาชิกโดยอนุญาตตุลาการนั้น นอกจากจะกระทำเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของคู่พิพาทแล้วยังมุ่งให้ความคุ้มครองประโยชน์ของสาธารณชนด้วย กล่าวคือ จะมีผลเป็นการสนับสนุนให้ผู้ลงทุนทั่วไปใช้ความระมัดระวังในการเข้ามาลงทุนในตลาดหลักทรัพย์และทำให้ผู้ลงทุนมีความเข้าใจและรับทราบเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นอนุญาตตุลาการด้วย รวมทั้งยังเป็นการเสริมสร้างความมั่นใจให้กับผู้ลงทุนที่จะเข้ามาใช้ระบบอนุญาตตุลาการตามพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วย ดังนั้น ตามหลักทั่วไปของการอนุญาตตุลาการที่ว่าคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการไม่ควรเปิดเผยให้สาธารณชนทราบจึงไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการทำคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการในการซื้อขายหลักทรัพย์

7. เนื่องจากการออกธรรมคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการในการซื้อขายหลักทรัพย์ อาจมีผลให้คู่พิพาทฝ่ายที่รับคำชี้ขาดให้แพ้คดีหนึ่งเห็นว่าการบังคับคดีตามคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการอันจะมีผลให้คู่พิพาทฝ่ายที่รับคำชี้ขาดให้ชนะคดีได้รับความเสียหายจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าหลักทรัพย์ที่คู่พิพาทฝ่ายนั้นมีสิทธิได้รับตามคำชี้ขาดในระหว่างที่มีพิจารณาคำชี้ขาดในชั้นอุทธรณ์ได้ ประกอบกับการออกธรรมคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการอาจมีผลให้สาธารณชนทั่วไปขาดความเชื่อถือหรือเกิดความไม่ยอมรับในคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการได้ ดังนั้น จึงไม่ควรให้มีการออกธรรมคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการในการซื้อขายหลักทรัพย์

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้หลักเกณฑ์การอนุญาตตุลาการตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 มีความเหมาะสมกับข้อพิพาทในการซื้อขายหลักทรัพย์จดทะเบียน

เป็นนในตลาดหลักทรัพย์แล้ว จึงควรปรับปรุงกฎหมายที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและกำหนดมาตรการ
ดังต่อไปนี้^{๕๕} มารองรับ

1. เนื่องจากตลาดหลักทรัพย์เป็นหน่วยงานที่ควบคุมและดูแลระงับข้อพิพาทที่เกิด
ขึ้นจากหรือเกี่ยวเนื่องกับการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ รวมทั้งมีหน้าที่กำหนดแนว
ทางปฏิบัติสำหรับการซื้อขายหลักทรัพย์ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ประกอบกับสมาชิกมี
หน้าที่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนดและหลักเกณฑ์การอนุญาตตลาด
หลักทรัพย์กำหนดขึ้นมานั้นก็เป็นหลักเกณฑ์หนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิก ดังนั้น
ตลาดหลักทรัพย์จึงควรมีข้อกำหนดให้สมาชิกระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากหรือเกี่ยวเนื่องกับการ
ซื้อขายหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการที่ตลาดหลักทรัพย์จัดตั้ง
ขึ้นไว้ด้วย ส่วนข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากหรือเกี่ยวเนื่องกับการซื้อขายหลักทรัพย์จดทะเบียนใน
ตลาดหลักทรัพย์ระหว่างสมาชิกกับลูกค้านั้นก็ควรใช้วิธีอนุญาโตตุลาการที่ตลาดหลักทรัพย์จัดตั้ง
ขึ้นด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้การชี้ขาดข้อพิพาทเป็นไปในแนวทางเดียวกันโดยถูกต้องและไม่เกิดการ
ลักลั่น โดยตลาดหลักทรัพย์ควรมีข้อกำหนดให้สมาชิกจัดทำข้อตกลงเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาท
ด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการที่ตลาดหลักทรัพย์จัดตั้งขึ้นไว้ในสัญญาที่ทำขึ้นระหว่างสมาชิกกับลูกค้า
แต่ทั้งนี้สมาชิกมีหน้าที่แจ้งให้ลูกค้าทราบเกี่ยวกับข้อตกลงดังกล่าวด้วย

2. เนื่องจากมาตรา 201 วรรคสอง กำหนดจำนวนอนุญาโตตุลาการที่จะ
พิจารณาและชี้ขาดข้อพิพาทไว้นั้นอนันต์อาจเป็นการไม่เหมาะสมกับการพิจารณาและชี้ขาดข้อ
พิพาทที่เกิดขึ้นจากหรือเกี่ยวเนื่องกับการซื้อขายหลักทรัพย์ และอาจทำให้คู่พิพาทต้องรับภาระ
ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการดังกล่าวมากจนเกินไป ประกอบกับมาตรา
201 วรรคสอง เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับวิธีพิจารณาความส่วนหนึ่งกับธุรกิจหลักทรัพย์อีกส่วน
หนึ่ง ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน โดยอาจเป็นผลให้คู่พิพาทไม่อาจ
ตกลงกำหนดจำนวนอนุญาโตตุลาการให้ผิดแผกแตกต่างจากที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ ดังนั้น
บทบัญญัติดังกล่าวจึงควรแก้ไขให้มีความเหมาะสมกับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น เช่น อาจกำหนดให้คู่
พิพาทตกลงกำหนดจำนวนอนุญาโตตุลาการกันได้ หรืออาจกำหนดให้จำนวนอนุญาโตตุลาการ
มีจำนวนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับจำนวนทุนทรัพย์ในข้อพิพาทที่เกิดขึ้น เป็นต้น

3. เนื่องจากการกำหนดให้ประธานอนุญาโตตุลาการมาจากการแต่งตั้งจากคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์ซึ่งประกอบด้วยบุคคลส่วนใหญ่ที่อยู่ในแวดวงธุรกิจหลักทรัพย์เช่นเดียวกับสมาชิกคู่พิพาทนั้น อาจมีผลให้คู่พิพาทฝ่ายที่เป็นลูกค้าหรือผู้ลงทุนทั่วไปเกิดความไม่มั่นใจใน

คำชี้ขาดของประธานอนุญาโตตุลาการว่าจะสามารถให้ความเป็นธรรมในระหว่างคู่พิพาทได้เท่าเทียมกันได้ ประกอบกับบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในธุรกิจหลักทรัพ์ และระบบการซื้อขายหลักทรัพ์ในตลาดหลักทรัพ์ ที่จะเข้ามาพิจารณาและชี้ขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากหรือเกี่ยวเนื่องกับการซื้อขายหลักทรัพ์ในตลาดหลักทรัพ์ในชั้นอนุญาโตตุลาการนั้นมีจำนวนน้อย ดังนั้น ในระยะเริ่มต้นตลาดหลักทรัพ์ในฐานะองค์กรกำกับดูแลตนเองจึงควรกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการแต่งตั้งประธานอนุญาโตตุลาการโดยอาศัยความยินยอมของคู่พิพาทเป็นสำคัญ โดยอาจกำหนดให้คณะกรรมการตลาดหลักทรัพ์มีสิทธิกำหนดรายชื่ออนุญาโตตุลาการที่จะมาทำหน้าที่ประธานอนุญาโตตุลาการได้ล่วงหน้า และให้คู่พิพาททุกฝ่ายร่วมกันเลือกบุคคลจากรายชื่ออนุญาโตตุลาการดังกล่าว เพื่อให้คณะกรรมการตลาดหลักทรัพ์แต่งตั้งบุคคลนั้นเป็นประธานอนุญาโตตุลาการต่อไป

4. เพื่อให้การดำเนินการระบวนพิจารณาข้อพิพาทในชั้นอนุญาโตตุลาการเกิดความแน่นอน และมีให้เกิดการประวิงเวลาในการพิจารณาข้อพิพาทแล้ว ตลาดหลักทรัพ์จึงควรกำหนดหลักเกณฑ์การอนุญาโตตุลาการในการซื้อขายหลักทรัพ์ขึ้นมารองรับด้วย

5. เพื่อให้การดำเนินการระบวนการพิจารณาข้อพิพาทในชั้นอนุญาโตตุลาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในข้อพิพาทระหว่างสมาชิกด้วยกันเองเป็นไปโดยสะดวกและรวดเร็วแล้ว ตลาดหลักทรัพ์จึงควรมีข้อกำหนดให้อนุญาโตตุลาการมีอำนาจเรียกให้สมาชิก กรรมการ พนักงานหรือลูกจ้างของสมาชิกมาให้ถ้อยคำ ส่งสำเนา เอกสาร แผ่นประมวลข้อมูล เครื่องคอมพิวเตอร์หรือหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการหรือการดำเนินงานของสมาชิก เพื่อประกอบการพิจารณาข้อพิพาทในชั้นอนุญาโตตุลาการได้ ส่วนการดำเนินการระบวนพิจารณาข้อพิพาทในชั้นอนุญาโตตุลาการระหว่างสมาชิกกับลูกค้าของสมาชิกนั้น ตลาดหลักทรัพ์ควรมีข้อกำหนดให้สมาชิกทำความตกลงกับลูกค้าเกี่ยวกับการให้ความยินยอมในการมาให้ถ้อยคำ หรือส่งสำเนาเอกสาร หลักฐานใด ๆ ที่เกี่ยวข้องข้อพิพาทกันไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการระบวนพิจารณาของอนุญาโตตุลาการนั้นเป็นไปโดยรวดเร็ว โดยไม่ต้องใช้วิธีการทางศาล

6. เพื่อให้คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการสามารถให้ความคุ้มครองประโยชน์ของสาธารณชน โดยจะเป็นการสนับสนุนให้ผู้ลงทุนทั่วไปใช้ความระมัดระวังในการเข้ามาลงทุนในตลาดหลักทรัพ์ และทำให้ผู้ลงทุนมีความเข้าใจและรับทราบเกี่ยวกับการดำเนินการระบวนพิจารณาในชั้นอนุญาโตตุลาการ รวมทั้งเพื่อป้องกันมิให้เกิดข้อโต้แย้งว่าคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการมีผลผูกพันเฉพาะระหว่างคู่พิพาทเท่านั้น กรณีนี้ตลาดหลักทรัพ์จึงควรมีข้อกำหนดให้

คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการนั้นเปิดเผยต่อสาธารณชนได้ โดยอาจมีเงื่อนไขไม่ให้มีการเปิดเผยชื่อคู่พิพาท ถ้าคู่พิพาทร้องขอรองรับไว้ด้วย

7. เพื่อให้คำชี้ขาดนั้นมีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับแก่คู่พิพาททุกฝ่าย รวมทั้งเพื่อป้องกันมิให้คู่พิพาทประวิงเวลาในการบังคับคดีตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการแล้ว ตลาดหลักทรัพย์จึงควรมีข้อกำหนดให้คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการนั้นถึงที่สุดและผูกพันคู่พิพาททุกฝ่าย โดยคู่พิพาทไม่อาจยื่นขอให้มีการพิจารณาบทวนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการขึ้นใหม่ได้อีก

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย